

сәйкес, оқушылардың ойлау қабілетін дамыту қоғаммен үйлесімді қарым-қатынас, мұнда «қолданыстағы» білім, «сатып алынған» (оқытушы, құрдастар, білім беру ресурстары) өзара әрекеттесу, мүлдем жаңа «білім». Әлеуметтік-конструкторлық оқыту теориясының идеяларына негізделген бағалау бізге әртүрлі елдерде кеңінен қолданылатын қалыптастырушы бағалау тәжірибесін жасауға мүмкіндік береді [3].

Білімді бағалаудың субъективтілігі белгілі бір дәрежеде білім жүйесін бақылау әдістерінің жеткіліксіз дамуымен байланысты. Көбінесе тақырыпты, курсты немесе оның бөліктерін бағалау жеке, көбінесе қосалқы элементтерді тексеру арқылы жүзеге асады. Олардың игерілуі қалыптасып жатқан білім, білік және дағдылардың бүкіл жүйесін меңгеруді көрсетпеуі мүмкін. Сұрақтардың сапасы мен реттілігін әр мұғалім интуитивті түрде анықтайды. Бүкіл тақырыпты тексеру үшін қанша сұрақ қою керектігі, тапсырмаларды диагностикалық мәні бойынша қалай салыстыру керектігі түсініксіз болып жатады.

Қолданылатын тексеру әдістері мен нысандарының әрқайсысының артықшылықтары мен кемшіліктері, шектеулері де бар. Білімді тексеру мен бағалаудың нәтижесіне психологиялық факторлар, мұғалімнің жалпы және арнайы дайындығы, оның жеке қасиеттері (принциптілік, жауапкершілік сезімі) әсер етеді. Мұғалімнің тұлғалық қасиеттері оқытудың табиғатынан да білімді тексеру, бағалау процесінде де көрінетіні сөзсіз [4].

Сонымен өз сөзімізді қорытындылайтын болсақ, білім беру мазмұнын меңгеруді педагогикалық бақылаудың бір түрі ретінде оқушылардың білімін тексеру мен бағалау көптеген объективті және субъективті факторларға байланысты. Бақылау тәрбиелік іс-әрекет ретінде оқу іс-әрекетінің соңғы нәтижесі бойынша меңгеру сапасын тексеру ретінде емес, оның барысында жүретін және оқушының өзі орындайтын әрекет, нақтылықты белсенді қадағалау әрекеті ретінде жүзеге асырылады. оның ақыл-ой операцияларының, олардың оқу мәселесін дұрыс шешуге индикативті негіз болатын зерттелетін норманың мәні мен мазмұнына (қағидаларына, заңдарына, ережелеріне) сәйкестігі. Оқушылар мен студенттердің танымдық іс-әрекетінде оқу-тәрбие процесінде бақылау механизмі маңызды рөл атқарады. Олардың білімі мен дағдыларын тексеру жүйесі оқу процесінің органикалық бөлігі болып табылады және оның функциялары дұрыс бақылау шегінен әлдеқайда асып түседі. Бақылау бақылаумен қатар оқыту, диагностикалық, тәрбиелік, дамытушылық, болжау және бағдарлау функцияларын орындайды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

- 1 Сулейменова З.Е. Критериалды бағалау технологиясы/ Оқу құралы. - Алматы: ЭСПИ, 2021. - 204 б. - <http://elib.dulatv.kz/MegaPro/Download/MObject/30526>
- 2 Урмашев Б.А. Критериалды бағалау технологиясы/ Оқу құралы. - Алматы: Эпиграф, 2016. - 140 б. - <http://rmebrk.kz/book/1165435>
- 3 Оқушылардың оқу жетістіктерін критериалды бағалау жүйесін енгізудің әдіснамалық және оқу-әдістемелік негіздері: Әдістемелік құрал. - Астана: Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА, 2015. - 58 б. - <http://rmebrk.kz/book/1166903>
- 4 Шунк Д.Х., Б.М. Мизамхан/ Оқыту теориясы: білім беру көкжиегі: Learning theories: an educational perspective: оқулық. - 7-ші басылым. - Алматы: «Ұлттық аударма бюросы» ҚҚ, 2019. - 608 б. - <http://rmebrk.kz/book/1171569>

ӘОЖ 373.3:37.01

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ЛОГИКАЛЫҚ ОЙЛАУЫН ДАМУЫ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Карбаева Г.

Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қарағанды, Қазақстан

Педагогикалық тәжірибенің қазіргі кезеңі – ақпараттық-түсіндірмелі оқыту технологиясынан баланың кең ауқымды тұлғалық қасиеттерін қалыптастыратын белсенділік-дамыту технологиясына көшу. Маңыздысы тек білімді меңгеру ғана емес, сонымен қатар оқу ақпаратын алу және өңдеу әдістері, оқушылардың танымдық қызығушылықтары мен шығармашылық әлеуетін дамыту. Баланың мектепте болуының маңызды нәтижесі оқушының бүгінгі және ертеңгі сәтті оқуы үшін қажетті

психикалық ісіктерді және оның жеке басының қасиеттерін қалыптастыру болуы керек.

Қазіргі білім беру жүйесінің басты міндеті – оқушыны шығармашылықпен ойлай алатын, өз бетінше шешім қабылдайтын тұлға ретінде тәрбиелеу. Осы мақсатқа жетудің маңызды бір жолы – логикалық ойлауды ерте жастан бастап қалыптастыру. Бастауыш мектеп – баланың тұлғалық және интеллектуалдық дамуының негізі қаланатын кезең. Сондықтан дәл осы уақытта логикалық ойлау қабілетін дамыту өзекті мәселе болып табылады.

Логикалық ойлаудың мәні мен мазмұны:

Логикалық ойлау – нақты заңдылықтарға сүйене отырып, қорытынды жасау, себеп-салдарлық байланыстарды анықтау, дәлелдеу, салыстыру, жіктеу, жалпылау сияқты операцияларды қамтитын ойлау формасы. Бұл қабілет оқушының танымдық белсенділігін арттырып, шығармашылық әлеуетін дамытады. Бастауыш сынып жасы – баланың логикалық ойлау әрекеті қарқынды дамиды кезең.

Бастауыш сынып оқушыларының логикалық ойлауын дамыту ерекшеліктері

Бастауыш сынып оқушыларының логикалық ойлауын дамытуда келесі ерекшеліктер ескерілуі тиіс:

1. Жас ерекшеліктері: 6–10 жас аралығындағы балалардың ойлауы көрнекі-бейнелі сипатта болады. Сондықтан логикалық тапсырмалар көзбен көру, нақты бейнелер арқылы ұсынылуы тиіс.

2. Ойын арқылы дамыту: Ойын – бастауыш сынып оқушыларының негізгі іс-әрекет түрі. Логикалық ойындар, ребустар, жұмбақтар, математикалық басқатырғыштар арқылы логикалық ойлауды қызықты әрі тиімді дамытуға болады.

3. Пәнаралық байланыс: Логикалық ойлау тек математикамен шектелмейді. Ана тілі, дүниетану, бейнелеу өнері пәндерінде де логикалық тапсырмалар кеңінен қолданылуы қажет.

4. Жеке және топтық жұмыс: Топпен жұмыс жасау барысында оқушылар өзара пікір алмасып, дәлелдейді, бұл олардың ойлау қабілетіне оң әсер етеді. Ал жеке жұмыс оқушының өз бетінше ойлауын жетілдіреді.

Логикалық ойлауды дамыту әдістері мен тәсілдері

- Салыстыру, топтастыру тапсырмалары
- Себеп-салдарлық байланыстарды анықтау
- Ұқсастық пен айырмашылықты табу
- Логикалық тізбектерді жалғастыру
- Сызбалар мен диаграммалар арқылы ойлау
- «Неліктен?», «Қалай?» деген сұрақтарға жауап беру тапсырмалары

Логикалық ойлауды дамыту жолдары:

1. Логикалық ойындар арқылы дамыту

Ойын – бастауыш сынып жасындағы оқушының негізгі іс-әрекет түрі. Логикалық ойынды оқу үрдісіне енгізу арқылы мұғалім оқушылардың ойлау белсенділігін арттырады. Мысалы:

- "Не өзгерді?" (есте сақтау мен салыстыруға үйретеді),
- "Сандық кесте" (логикалық байланысты табуға бағытталған),
- "Қайсысы артық?" (талдау және дәлелдеу дағдысын дамытады).

2. Оқулықпен және қосымша материалмен жұмыс

Математика, дүниетану және қазақ тілі пәндерінде берілген тапсырмаларды логикалық жағынан байытып беру – ойлауды дамытудың тиімді тәсілі. Мысалы, мәтіндік есептерді шешу кезінде "не белгілі?", "не белгісіз?", "не істеу керек?" деген сұрақтар қою арқылы логикалық құрылым түзіледі.

3. Сұрақ қою және жауап іздеу әдісі

Оқушыға дайын жауап бермей, сұрақ арқылы ойлануға итермелеу – логикалық ойлауды дамытудың негізгі тәсілдерінің бірі. Мысалы:

- «Бұл жағдай неліктен осылай болды деп ойлайсың?»
- «Басқа қандай шешім жолдары бар?»
- «Егер былай болса, не өзгерер еді?»

4. Суретпен, диаграммамен жұмыс

Кестелер мен диаграммалар оқушының визуалды есте сақтау қабілетін дамытып қана қоймай, ақпаратты жүйелеуге, қорытынды жасауға үйретеді. Мәселен, Вен диаграммасы екі ұғым арасындағы ұқсастық пен айырмашылықты анықтауға мүмкіндік береді.

Мектептерде жұмыс істеген көп жылдық тәжірибеміз оқушылардың берік білімге жетуіне логикалық ойлауды дамыту қажетті шарт екеніне көзімізді жеткізді. Салыстыру, талдау, негізгі ойларды бөліп көрсету, жалпылау және қорытынды жасау қабілеті кез келген қызмет түрінде оң нәтижелерге қол жеткізуге мүмкіндік береді. Тәжірибе көрсеткендей, бастауыш сынып оқушыларының көпшілігі мүмкіндігінше жаңа ақпаратты білгісі келеді, бірақ, өкінішке орай, бұл

тілек әрқашан олардың мүмкіндіктерімен сәйкес келе бермейді. Бірінші сыныпта балалармен жұмыс жасау барысында олардың қарапайым логикалық амалдарды орындай алмау мәселесі ашылды.

Көптеген балалар мәлімдемені дәлелдеудің нені білдіретіні туралы бұлыңғыр түсінікке ие болды, дәлелдеу логикасы туралы негізгі түсінігі жоқ, зерттелетін жалпы жағдайды көрсететін нақты мысал келтіре алмады, теріске шығаратын мысалды таңдай алмады, белгілі бір математикалық объектіні тану үшін анықтаманы пайдалануда қиындықтар болды және әрқашан сұраққа нақты жауап бере алмайды.

Әрбір ұрпақ мектепке өз талаптарын қояды. Бұрын оқушыларды терең білім, білік, дағдымен қаруландыру басты мақсат болатын. Бүгінгі таңда жалпы білім беретін мектептердің міндеттері әртүрлі. Мектепте оқу сізді біліммен, дағдылармен және дағдылармен соншалықты қаруландырмайды. Әмбебап оқу әрекетін дамыту бірінші орынға шығады, мектеп оқушыларына білім алу қабілетін, ақпарат массасынан қажет нәрсені таңдай білу, өзін-өзі дамыту және өзін-өзі жетілдіру. Екінші ұрпақтың жалпы білім берудің жаңа федералдық білім беру стандарттары пайда болды, онда оқу процесінің негізгі мақсаты жалпыға бірдей білім беру әрекеттерін қалыптастыру болып табылады, мысалы: тұлғалық, реттеуші, когнитивтік, коммуникативті. Екінші буын стандарттары бойынша әмбебап танымдық әрекеттерге мыналар жатады: жалпы білім беру, логикалық, сонымен қатар мәселені қою және шешу.

Логикалық әмбебап әрекеттерге мыналар жатады:

- белгілерін (маңызды, елеусіз) анықтау мақсатында объектілерді талдау;
- синтез — бөлшектерден бүтін жасау, оның ішінде жетіспейтін компоненттерді толықтыра отырып, өз бетінше аяқтау;
- объектілерді салыстыру, сериялау және классификациялау негіздері мен критерийлерін таңдау;
- тұжырымдаманы жеткізу, қорытынды жасау;
- себеп-салдар байланысын орнату;
- ойлаудың логикалық тізбегін құру;
- дәлелдеу;
- гипотезаларды ұсыну және оларды негіздеу.

Білім беру жүйесінің қазіргі даму кезеңінде оқушылардың жеке тұлғалық және интеллектуалдық әлеуетін жан-жақты дамыту мәселесі күн тәртібінде тұр. Әсіресе бастауыш сынып оқушыларының логикалық ойлауын қалыптастыру – олардың болашақ оқу жетістіктері мен өмірлік құзыреттіліктерінің негізін құрайды. Швейцария ғалымы Жан Пиаже баланың ақыл-ойының дамуы кезең-кезеңімен жүзеге асатынын айта келе: «Логикалық ойлау — танымның жоғарғы сатысы» деп тұжырымдайды (Piaget, 1972).

Логикалық ойлау — адамның шындық болмысты ұғынудағы күрделі танымдық қабілеті, ол салыстыру, талдау, жалпылау, жүйелеу арқылы қалыптасады. Қазақстандық ғалым Қоянбаев Ж.Б.: «Бастауыш сынып оқушысының ойлауы нақты-бейнелілік сипатта болғанымен, осы кезеңде логикалық ойлау элементтері қарқынды дами бастайды» деп атап көрсетеді (Қоянбаев, 2004).

Сондықтан логикалық ойлау дағдыларын ерте жастан дамыту — білім беру процесінің басты міндеттерінің бірі болып табылады.

Логикалық ойлау — жүйелі және дәлелді ой қорытуға бағытталған танымдық үдеріс. Ол баланың талдауға, салыстыруға, қорытынды жасауға, себеп-салдар байланыстарын орнатуға үйретеді. Ресейлік педагог Л.В. Занков логикалық ойлаудың мәнін былайша сипаттайды: «Баланың логикалық ойлауы оның ойлау операцияларын меңгеруінен басталады» (Занков, 1990).

6–10 жас аралығындағы балалардың ойлауы нақты бейнелілік сипатта болады. Алайда бұл кезең — логикалық ойлауға көшуге дайындық жасайтын кезең. Л.С. Выготскийдің айтуынша: «Дамыта оқыту — баланың даму аймағына бағытталған оқыту ғана емес, сонымен қатар ойлау мен сөйлеудің жаңа формаларын қалыптастыратын үдеріс» (Выготский, 1982).

Ойлауды дамытуда түрлі әдістер тиімді:

- Логикалық тапсырмалар мен ойындар – пазлдар, сөзжұмбақтар, ребустар, логикалық есептер.
- Дидактикалық ойындар – көрнекі құралдарды пайдалану арқылы жүзеге асады.
- Оқу пәндеріндегі пәнаралық байланыс – әсіресе математика, тіл сабағында қолдану.
- Зерттеушілік және жобалық жұмыстар – оқушыны ізденуге итермелейді.

Мысалы, «Не артық?» ойыны немесе «Себеп пен салдарды тап» тапсырмалары оқушылардың логикалық ойлауын белсендіруге мүмкіндік береді.

Мұғалім оқушылардың логикалық қабілеттерін ашуға жағдай жасай отырып, тұлғааралық қарым-қатынасты дамытуы қажет. Психолог А.Н.Леонтьев: «Ойлау – бұл жеке адамның ішкі әрекеті ғана емес, ол өзара іс-әрекеттен туындайтын құбылыс» деп атап көрсетеді (Леонтьев, 1975).

Бастауыш сынып оқушыларының логикалық ойлауын дамыту — олардың зияткерлік қабілеттерін дамытудың негізі болып табылады. Бұл үрдіс оқушыны тек қана есте сақтау мен қайталауға емес, өз бетінше ой қорытуға, дәлелдеу мен талдауға үйретеді. Қазақстандық ғалым А.Е.Әбілқасымованың айтуынша: «Логикалық ойлау – тұлғаның танымдық белсенділігін дамытудың қуатты құралы» (Әбілқасимова, 2010).

Логикалық тапсырмалар мен ойындар, дамытушы әдістер мен оқыту формалары — осы бағытта тиімді нәтиже береді. Сондай-ақ, педагогика ғылымдарының докторы Р.Ә.Оралбаев: «Бастауыш мектепте логикалық ойлауды дамыту – сапалы білім берудің кепілі ғана емес, сонымен бірге ұлттық интеллектуалдық әлеуетті нығайтудың негізі» деп тұжырымдайды (Оралбаев, 2018). Осыған байланысты мұғалімнің рөлі ерекше екенін атап өту қажет.

Бастауыш сынып оқушыларының логикалық ойлауын дамыту қазіргі білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі болып отыр. Себебі, бастауыш мектеп оқушысының ойлау қабілетінің қалыптасуы – оның болашақтағы академиялық жетістіктерінің негізі. Осы бағытта қазақстандық зерттеушілердің ғылыми еңбектері логикалық ойлауды дамытудың тиімді әдістемелерін ұсынуда. Мысалы, С.Ж.Жиенбаева былай дейді: «Оқу үдерісінде логикалық ойлауды дамыту – баланың білімді терең әрі жүйелі меңгеруіне жол ашады» (2021). К.Т.Тұрсынова өз еңбегінде бастауыш буындағы оқушылардың логикалық тапсырмалар арқылы ойлау қабілетін дамытудың мазмұндық ерекшеліктерін нақты талдаған (2022). Сондай-ақ, А.К.Мұратова логикалық ойлау мен функционалдық сауаттылықтың байланысын ашып көрсетіп: «Оқушының сыни тұрғыда ойлау қабілеті мен логикалық қорытынды жасауы – заманауи білім беру үдерісінің негізгі құралы» деп жазады (2023).

Осыған байланысты, мұғалім оқушының ойлау белсенділігін арттыруға, шығармашылық тапсырмалар арқылы өз пікірін еркін білдіруіне мүмкіндік беруі керек.

Бастауыш сынып оқушыларының логикалық ойлауын дамыту — олардың зияткерлік қабілеттерін дамытудың негізі болып табылады. Логикалық тапсырмалар мен ойындар, дамытушы әдістер мен оқыту формалары - осы бағытта тиімді нәтиже береді. Зерттеу барысында логикалық ойлауды дамытудың мазмұны, әдістері мен педагогикалық шарттары нақтыланды. Осыған байланысты мұғалімнің рөлі ерекше екенін атап өту қажет. Оқушының ойлауын дамытатын орта қалыптастырып, олардың белсенділігін арттыру - сапалы білім берудің кепілі.

Бастауыш сынып оқушыларының логикалық ойлауын дамытуда байланысты практикалық ұсыныстар ретінде төмендегілерді беруге болады:

1. Бастауыш сынып бағдарламасына логикалық тапсырмаларды жүйелі түрде енгізу.
2. Мұғалімдерге логикалық ойлауды дамыту әдістемесіне қатысты біліктілікті арттыру курстарын ұйымдастыру.
3. Сабақ барысында дидактикалық және зияткерлік ойындарды тиімді пайдалану.
4. Логикалық есептер мен жаттығуларды пәнаралық байланыс арқылы жүргізу.
5. Ата-аналармен бірлесіп отырып, логикалық ойлауға арналған үй тапсырмаларын әзірлеу.

Бастауыш сынып – баланың логикалық ойлау дағдыларының қалыптасуы мен дамуына аса қолайлы кезең. Оқушыны ойлауға, сараптауға, дәлелдеуге үйрету – мұғалімнің мақсатты әрекетінің нәтижесі. Логикалық тапсырмаларды жүйелі түрде қолдану, ойын және шығармашылық элементтерін енгізу, оқушылардың танымдық белсенділігін арттыру арқылы мұғалім оқушының болашақтағы интеллектуалдық әлеуетінің берік негізін қалайды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Выготский Л.С. Мышление и речь. — М.: Педагогика, 1982. — 320 с.
2. Занков Л.В. Развитие мышления младших школьников. — М.: Просвещение, 1990. — 216 с.
3. Қоянбаев Ж.Б., Қоянбаев Р.М. Педагогика. — Алматы: Раритет, 2004. — 384 б.
4. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. — М.: Политиздат, 1975. — 304 с.
5. Piaget J. The Psychology of the Child. — New York: Basic Books, 1972. — 255 p.
6. Әбілқасимова А.Е. Болашақ мұғалімдерді дайындауда логикалық ойлау дағдыларын дамыту. — Алматы: ҰҒПО, 2010. — 212 б.
7. Оралбаев Р.Ә. Бастауыш білім берудің әдістемелік негіздері. — Астана: Фолиант, 2018. — 276 б.
8. Жиенбаева С.Ж. Бастауыш сынып оқушыларының логикалық ойлауын дамыту жолдары. — Алматы: Білім, 2021. — 198 б.
9. Тұрсынова К.Т. Бастауыш мектептегі логикалық тапсырмалардың әдістемесі. — Шымкент: Айкөне, 2022. — 154 б.

10. Мұратова А.К. Логикалық ойлау арқылы функционалдық сауаттылықты қалыптастыру. — Астана: Елорда, 2023. — 165 б.
11. Жұмаханова С. Логикалық ойлауды дамыту жолдары. – Алматы: Рауан, 2019.
12. Қараев Ж.А. Инновациялық технологиялар арқылы оқушылардың ойлау қабілетін дамыту. – Алматы: Ғылым, 2021.
13. Мұқанова К. Бастауыш мектеп оқушыларының танымдық қызығушылығын арттыру. – Астана: Фолиант, 2020.
14. Тұрғынбаева Б.Ә. Дамыта оқыту технологиясы. – Алматы: Білім, 2017.
15. Сейілова Ж.С. Ойын арқылы оқыту әдістемесі. – Шымкент: Әлем, 2020.

ӘОЖ 371.31

ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ - БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ ОҚУШЫ БІЛІМІНІҢ БАСТЫ НӘТИЖЕСІ

Каузова А.Т., Ишанов П.З.

Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қарағанды, Қазақстан

Бастауыш сынның білім алушының функционалдық қасиеттері болып табылатын бастамашылдық, шығармашылық ойлау және ақпаратты іздеу қабілеті стандартты емес шешімдер, кәсіби жолды таңдау мүмкіндігі, өмір бойы оқуға дайын болу сияқты функционалдық дағдылары мектептің педагогикалық үдерісте қалыптасады.

Осы орайда, Қазақстан Республикасында мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023 – 2029 жылдарға арналған тұжырымдамасында: «Білім берудің заманауи моделін құрудың ғылыми-теориялық негізі гуманистік парадигманың тұжырымдамалық идеяларын жүзеге асыруға бағытталған тұлғалық-іс-әрекеттік және құзыреттілік тәсілдер болып табылады. Білім алушылардың функционалдық сауаттылық деңгейін анықтайтын TIMSS, PISA халықаралық зерттеулеріндегі көрсеткіштер салыстырмалы түрде төмен болғандықтан, еліміздің білім беру мазмұнында құзыреттілік тәсілді іске асыру маңызды» делінген [1].

Функционалдық сауаттылық білім алушының алған білім, біліктілігі мен дағдыларын нақты өмірлік жағдайларда қаншалықты пайдалана алатынын көрсетеді. Ол белгілі бір мәдени ортада өмір сүру үшін адамның дайындығының ең төменгі қажетті деңгейін белгілейді [2].

Сондықтан да, елімізде заманауи әлемдік білім кеңістігінде оқыту үдерісінің нәтижелеріне қойылатын негізгі талаптардың бірі болып табылатын бастауыш сынып оқушыларының білім деңгейіне қойылатын халықаралық стандарттың талаптарына сәйкес, оқушы білімінің басты нәтижесі олардың қалыптасатын құзыреттіліктер болып белгіленуі білім беру жүйесінде «функционалдық сауаттылық» ұғымын енгізуге негіз болды.

Функционалдық сауаттылықты қалыптастыру, ең алдымен, пәндік білімді, ұғымдарды, жетекші идеяларды игеруге негізделген. Бастауыш білім беруде қазақ тілі пән ретінде ерекше орын алады, өйткені ол бастауыш мектеп жасындағы балалардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруға бағытталған. Қазақ тілін меңгерудегі жетістіктер бастауыш сынып оқушыларының жалпы жетістігінің маңызды шарты екені белгілі. Қазақ тілі сабақтарында негізгі дағдылар мәтінмен жұмыс істей білу, сонымен қатар ауызша және жазбаша сөйлеуді меңгеру болып табылады. Бұл дағдылар арнайы оқу дағдылары ғана емес, сонымен қатар мектептегі барлық басқа пәндерді оқып-үйрену үшін жалпы білім беру ретінде де әрекет етеді, сондықтан қазақ тілінде пәндік мазмұнды игеру арқылы функционалды сауатты тұлғаны дамыту қажет.

Қарапайым сауаттылықтан айырмашылығы, адамның оқу, түсіну, қысқа мәтіндерді шығару және қарапайым арифметикалық амалдарды орындау мүмкіндігі ретінде функционалдық сауаттылық білімнің басқа деңгейі болып табылады. Негіздері функционалдық сауаттылығын қалайды алғашқы оқу жылдары (1 - 4-сыныптар), қашан назар ынталандыру сөйлеу қызметінің оқушы оқиды, оқу, тыңдау, жазу, сөйлеу, санау. Кешенді түрде барлығы жалпы білім беру дағдыларын дамытуға әсер етеді (зияткерлікті дамыту, бағалауды орындау, ұйымдастырушылық қасиеттер), нәтижесінде функционалдық сауаттылықтың пайда болуын қамтамасыз етеді.

Бірінші сыныптан бастап төртінші сыныпқа дейін сабақ беретін мұғалім өзінің оқушысында маңызды құзіреттіліктер кешенінің болуын қамтамасыз етуі керек, оның өзін-өзі дамыту